

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående höjd resekostnadsersättning i vissa fall vid färd med egen automobil m. m.; given Stockholms slott den 28 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om höjd resekostnadsersättning i vissa fall vid färd med egen automobil m. m. samt anför därvid följande.

Enligt allmänna resereglementet utgår resekostnadsersättning vid färd med annan bil än taxebil eller omnibus med 30 öre för kilometer. Ersättningen utgår jämväl då förrättningsmannen använt egen bil, dock icke om resan företagits under sådana omständigheter, att billigare fortskaffningsmedel lämpligen kunnat användas. I sådant fall beräknas ersättningen enligt resereglementet som om resan företagits med det billigare fortskaffningsmedlet.

För vissa grupper av befattningshavare är rätten till resekostnadsersättning

vid användande av egen bil underkastad särskild reglering. Denna avser att, i mån det ur tjänstesynpunkt är angeläget, att befattningshavare håller egen bil, å ena sidan underlätta användandet därav genom att låta befattningshavaren få ersättning för bilresa även på vägsträckor, där billigare fortskaffningsmedel kunnat användas, samt å andra sidan anpassa ersättningen så nära som möjligt efter självkostnaderna.

Enligt det särskilda resereglementet för tjänstemän vid domänverket (SFS 1935: 50, 1936: 526) äger domänstyrelsen sålunda att för tjänsteresa, som företages med eget motorfordon, medgiva att, oaktat förrättningsmannen enligt allmänna resereglementet icke skulle varit berättigad till ersättning för sådant färdstätt, resekostnadsersättning må utgå med belopp motsvarande förrättningsmannens verkliga, av resan föranledda kostnader för fordonet, dock högst vad förrättningsmannen skulle hava uppburit, därest ersättning beräknats för färdstättet i fråga enligt allmänna resereglementet. Ersättningen kan även utgå i form av fast resekostnadsanslag.

Liknande bestämmelser gälla för befattningshavare hos skogsvårdsstyrelser och hushållningssällskap, vilkas reseersättningar genom av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser (SFS 1934: 602 och 603) reglerats i anslutning till allmänna resereglementet, sedan riksdagen uppställt en dylik reglering som villkor för statsbidrag till ifrågavarande institutioner. Dessa bestämmelser medgiva olika tillvägagångssätt vid anordnandet av ersättning. Dels kunna fasta resekostnadsanslag för månad eller år bestämmas, dels kan ersättningen utgå efter väglängd, och dels förekommer en kombination av resekostnadsanslag, avsett att ersätta fasta kostnader, med en efter väglängd beräknad gottgörelse för löpande kostnader. Som en allmän begränsning gäller även här, att ersättningen icke må, för kilometer räknat, överstiga det i allmänna resereglementet bestämda beloppet av 30 öre.

För de hos lantbruksstyrelsen anställda mejeriinspektörerna har ersättning vid resa med egen bil utgått enligt grunder, som angivits i 1937 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln, sid. 16. Ersättningen har beräknats dels med ett fast belopp av 1,500 kronor för år, dels med 10 öre för kilometer körd vägsträcka.

Beträffande skoglig personal hos stiftsnämnderna gälla särskilda föreskrifter, som likaledes varit föremål för riksdagens prövning (prop. 1938: 225, riksd. skr. 1938: 431). Enligt dessa föreskrifter, som utfärdats i Kungl. Maj:ts brev den 20 oktober 1939, ankommer det på stiftsnämnd att bestämma, hurvida befattningshavare skall äga rätt att vid sina resor i tjänsten begagna egen bil och åtnjuta resekostnadsersättning därför jämväl i fall då han enligt allmänna resereglementet icke skulle varit berättigad till ersättning för dylikt färdstätt. Ersättningen bestämmas sålunda, att vissa fasta årliga omkostnader ersättas särskilt, medan övriga med innehavet av egen bil normalt förenade kostnader ersättas med 15 öre för kilometer tillryggalagd väglängd. Även här gäller allmänna resereglementets begränsning till 30 öre för kilometer. Viss tilläggsersättning tillkommer befattningshavare hos stiftsnämnderna i Härnösands och Luleå stift.

De rådande krisförhållandena ha givit anledning till framställningar om vissa ändringar i de nu omförmälda ersättningsgrunderna. En dylik framställning beträffande ersättningen enligt allmänna resereglementet har inkommit från styrelsen för Sveriges statstjänstemannanämnd. Över denna framställning ha yttranden avgivits av statskontoret samt länsstyrelserna i Stockholms, Kristianstads, Älvsborgs och Norrbottens län. — Lantbruksstyrelsen har inkommit med en framställning, avseende mejeriinspektörerna, över vilken framställning statskontoret yttrat sig. — Från domänstyrelsen, rikets allmänna kartverk och medicinalstyrelsen ha inkommit framställningar, avseende domänverkets personal respektive vissa befattningshavare hos kartverket samt tjänsteläkare och tjänsteveterinärer. Över domänstyrelsens och kartverkets framställningar har statskontoret avgivit yttranden. — Vidare föreliggande framställningar från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och från hushållningssällskapens ombud, avseende personal hos skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapen. I anledning av centralrådets framställning ha domänstyrelsen och statskontoret avgivit yttranden, varjämte Sveriges kommunaltjänstemannaförbund inkommit med en skrift, över vilken centralrådet och domänstyrelsen yttrat sig. Över hushållningssällskapens ombuds framställning ha lantbruksstyrelsen och statskontoret avgivit yttranden. — Från stiftsjägmästareföreningen har inkommit en framställning, varöver yttranden avgivits av stiftsnämnderna, domänstyrelsen, kammarkollegiet och statskontoret.

I flertalet framställningar yrkas höjning av den nuvarande ersättningen för färd med egen bil. Därvid framhålles, att driftkostnaderna ökats genom prisstegringen på bensin, olja, gummi och reparationer. I den mån bränslebrist eller andra krisförhållanden nödvändiggjort inskränkning i bilarnas användning ha, enligt vad vidare anföres, tidigare gjorda kostnadsberäkningar rubbats, i det att varje tillryggalagd vägkilometer kommit att belastas med en större del av de fasta omkostnaderna. I den mån åter övergång till gengasdrift ifrågakommer, ökas kostnaderna enligt företedda beräkningar, i första hand genom nödvändigheten att anskaffa gengasaggregat, för vilka beräknas en jämförelsevis kort brukningstid. Jämväl har hänvisats till den senaste tidens höjningar i länstaxorna för yrkesmässig biltrafik.

Vad angår den närmare innebörden av de nu ifrågavarande framställningarna, har styrelsen för Sveriges statstjänstemannanämnd hemställt om skälig höjning av den i allmänna resereglementet fastställda ersättningen för färd med annan bil än taxebil eller omnibus. Domänstyrelsen och medicinalstyrelsen ha föreslagit höjning av denna ersättning till 40 respektive 50 öre för kilometer. Jämväl kartverket har ifrågasatt höjning av ersättningen, för vissa fall retroaktivt för år 1940. Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har hemställt om medgivande att från och med år 1940 räknat överskrida den i respektive särskilda resereglementen fastställda gränsen av 30 öre för kilometer. Centralrådet har därvid räknat med ett ersättningsbelopp av 40 öre men anmärkt, att även detta belopp framdeles kan behöva överskridas.

Hushållningssällskapens ombud ha hemställt, att maximeringen av ersättningsbeloppet för hushållningssällskapens del borttages från och med år 1940 räknat. Stiftsjägmästareföreningen har hemställt om fyllnadsersättning till de skogliga befattningshavarna hos stiftsnämnderna för år 1940 att utgå med 4 öre för kilometer för tiden 1 januari—30 juni och 8 öre för kilometer för återstående del av året.

Flertalet remissmyndigheter ha uttalat sig för höjning av ifrågavarande ersättningar eller utredning i sådant syfte. Sålunda har utredning beträffande frågan om höjning av den enligt allmänna resereglementet utgående ersättningen för färd med annan bil än taxebil eller omnibus tillstyrkts av länsstyrelserna i Stockholms och Kristianstads län. Länsstyrelserna i Älvsborgs och Norrbottens län ha tillstyrkt höjning av denna ersättning i ungefär samma proportion som den genomsnittliga höjningen av länstaxorna för personbiltrafik, omkring 30 procent.

I sitt yttrande över centralrådets framställning har domänstyrelsen, i överensstämmelse med sin förenämnda hemställan rörande domänverkets egna befattningshavare, tillstyrkt höjning — dock ej retroaktivt — till 40 öre av allmänna resereglementets ersättningsbelopp och därmed även av det maximalbelopp, till vilket ersättningen för bilkostnader enligt det särskilda resereglementet för skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare må uppgå för kilometer räknat. Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt upphävande från och med år 1940 tills vidare av den i resereglementet för hushållningssällskapens befattningshavare stadgade motsvarande begränsningen.

Statskontoret har däremot avstyrkt den ifrågasatta ändringen av allmänna resereglementet. Ämbetsverket har därvid, under hänvisning till de beräkningar, som legat till grund för bestämmelserna om ersättning för bilkostnader åt skoglig personal hos stiftsnämnderna, anfört, att den enligt allmänna resereglementet utgående ersättningen av 30 öre för kilometer vid en icke alltför ringa årlig körlängd täcker även en avsevärd ökning av de tidigare driftkostnaderna. Vad beträffar kostnaderna för övergång till gengasdrift, har ämbetsverket gjort gällande, att ersättning för inköp av gengasaggregat icke bör beredas i form av en generellt verkande höjning av ersättningen enligt allmänna resereglementet. I varje fall anser ämbetsverket det med hänsyn till rådande ovisshet i fråga om aggregatens hållbarhet icke för närvarande vara lämpligt att anpassa allmänna resereglementets bestämmelser efter härutinnan föreliggande kostnadsberäkningar. I sina yttranden över framställningarna om höjda ersättningar till befattningshavare hos skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapen har statskontoret uttalat sig emot att ersättning för bilkostnader beredes dessa befattningshavare efter fördelaktigare grunder än statstjänstemännen.

Vad härefter angår framställningen om fyllnadsersättning för skoglig personal hos stiftsnämnderna för år 1940 har denna i allmänhet tillstyrkts av stiftsnämnderna. Domänstyrelsen har jämväl tillstyrkt bifall till framställningen, dock med framhållande dels att fyllnadsersättningen bör utgå efter den verkliga reslängden under året och sålunda, om denna utgjort

mellan 12,000 och 6,000 kilometer, variera mellan 2 och 4 öre för första halvåret och mellan 6 och 8 öre för andra halvåret, dels att enligt gällande bestämmelser den sammanlagda resekostnadsersättningen icke må överstiga 30 öre för kilometer. Kammarkollegiet och statskontoret ha biträtt vad domänstyrelsen sålunda anført. En i berörda sammanhang av vederbörande stiftsnämnd gjord framställning om höjning av ersättningen åt en stiftsjägmästare, som anskaffat gengasaggregat, har i huvudsak tillstyrkts av domänstyrelsen och statskontoret under samma förbehåll för begränsningen till 30 öre för kilometer.

Beträffande de närmare kostnadsberäkningarna torde få hänvisas till de föreliggande handlingarna.

Vidare har i en del av framställningarna ifrågasatts utbetalning till befattningshavare av ersättning för vissa fasta kostnader för bilar, som anskaffats för tjänstebruk men under rådande förhållanden icke kunna användas.

I sin framställning rörande mejeriinspektörernas resekostnader har lantbruksstyrelsen hemställt, att till dessa tjänstemän måtte för tid, då deras fordon icke kunnat användas, utgå ersättning med 1,000 kronor för år, motsvarande i runt tal kostnaderna för försäkring, garage och ränta, tillhoppa 400 kronor, samt amortering, 600 kronor. I yttrande över denna framställning har statskontoret tillstyrkt ersättning för de kostnader, befattningshavaren styrker sig ha utgivit för bilens hållande, dock högst med hälften av det förut fastställda resekostnadsbidraget eller således med 750 kronor för år.

Domänstyrelsen samt centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och hushållningssällskapens ombud ha hemställt om medgivande, från och med år 1940 räknat, att till respektive befattningshavare utbetala ersättning för vissa fasta kostnader för oanvänd bil. Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande över framställningen från hushållningssällskapens ombud uttalat sig för att skäligt ersättningsbelopp må, från och med år 1940 räknat, kunna utbetalas för amortering, räntor, garagekostnader o. s. v. Statskontoret har i sina yttranden över ifrågavarande framställningar tillstyrkt medgivande att utbetala ersättning för sådana ofrånkomliga kostnader (såsom försäkringspremier, garagehyra eller utgift av därmed jämförlig natur), som befattningshavare styrker sig ha fått vidkännas. Däremot har statskontoret uttalat sig mot ersättning för värdeminskning.

Slutligen har framställning i detta ämne gjorts även av stiftsjägmästareföreningen. Därvid har yrkats ersättning under år 1941 dels för amortering och ränta efter 260 kronor per år, dels för kostnader för garage, av- och återregistrering samt kvarstående försäkringsavgifter. Framställningen har i allmänhet tillstyrkts av stiftsnämnderna. Domänstyrelsen har i sitt yttrande över framställningen tillstyrkt ersättning dels för verkliga kostnader för garage, avregistrering och kvarstående försäkringsavgifter, dels ock för ränta —

beräknad under viss förutsättning till 110 kronor för år — men däremot icke ersättning för värdeminskning. Statskontoret har biträtt vad domänstyrelsen sålunda yttrat.

*Departements-
chefen.*

De framställningar, för vilka i det föregående redogjorts, avse dels höjning av ersättningen för användande av egen bil vid tjänsteresor och dels medgivande av ersättning för vissa fasta kostnader i fall då förhållandena medfört hinder att använda för tjänstebruk anskaffad bil. Vad beträffar den förra frågan, ha ett flertal myndigheter uttalat sig för en höjning av ersättningen utöver det i allmänna resereglementet fastställda beloppet av 30 öre för kilometer, under det att statskontoret endast tillstyrkt en höjning av vissa ersättningar, som för närvarande understiga nyssnämnda belopp. Beträffande åter frågan om ersättande i vissa fall av fasta kostnader för bil, som ej kunnat användas, äro de hörda myndigheterna ense om att dylik ersättning bör utgå i de förevarande fallen, och olika meningar ha yppats huvudsakligen endast angående i vad mån amortering eller värdeminskning därvid bör medräknas. Ersättning för amortering eller värdeminskning har tillstyrkts av lantbruksstyrelsen, under det att statskontoret och domänstyrelsen uttalat sig i motsatt riktning.

Den föreliggande utredningen synes icke giva vid handen, att en höjning av den i allmänna resereglementet fastställda ersättningen av 30 öre för kilometer är påkallad annat än möjligen för att beträffande tjänstemännens fordon underlätta en övergång till drift med gengas eller andra inhemska bränslen. I likhet med statskontoret anser jag mig icke heller ur denna synpunkt kunna förorda en ändring av allmänna resereglementet. Härtill äro nämligen förutsättningarna för driftsomläggningen ännu alltför svårbedömbara, icke minst vad kostnaderna angår. Av tillgängliga uppgifter synes ej heller framgå annat än att den nuvarande ersättningen av 30 öre nöjaktigt svarar mot kostnaderna även vid gengasdrift, såvida icke den körda vägsträckan för år är jämförelsevis kort.

Vad beträffar ersättningarna till befattningshavare hos skogsvårdsstyrelser och hushållningssällskap delar jag statskontorets uppfattning, att en höjning av maximibeloppet av dessa ersättningar icke bör företagas, så länge ej motsvarande höjning finnes böra genomföras för statliga befattningshavare.

I ärendet har emeliertid även ifrågasatts höjning av vissa ersättningar, som för närvarande understiga 30 öre för kilometer. Under nuvarande förhållanden bör möjlighet finnas att medgiva en sådan höjning intill angivna belopp. Höjningen bör även kunna medgivas retroaktivt för år 1940. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i detta ämne. Vissa av de ersättningar, varom här är fråga — såsom ersättningarna till skoglig personal hos stiftsnämnderna och till mejeriinspektörer — ha prövats av riksdagen. I den mån så är fallet, bör riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela de ifrågasatta ändrade bestämmelserna inhämtas.

Vad härefter angår frågan om ersättning av vissa fasta kostnader under tid, då för tjänstebruk anskaffad bil icke kunnat användas, ansluter jag mig till den principiella uppfattning, som statskontoret och domänstyrelsen uttryckt i sina yttranden över stiftsjägmästareföreningens framställning. Dylik ersättning bör uppenbarligen icke medgivas beträffande för tjänstebruk anskaffade bilar i allmänhet utan endast i sådana fall, som i det föregående avsetts. Dessa fall kännetecknas därav, att hållandet av egen bil under normala förhållanden ansetts böra underlättas såsom erforderligt för ett rationellt utövande av tjänsten och att med anledning därav särskild reglering av ersättningen för bilkostnaderna tidigare på sätt förut angivits blivit vidtagen.

Vilka fasta kostnader som böra ersättas torde i de olika fallen böra prövas efter i huvudsak de principer, som statskontoret och domänstyrelsen i förenämnda sammanhang förordat. Ersättningen bör kunna beviljas retroaktivt från och med år 1940.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter jämväl rörande den nu förordade ersättningen för fasta kostnader. Härtill erfordras riksdagens bemyndigande vad angår statliga befattningshavare. Ersättningen torde böra bestridas från de medel, som inom respektive förvaltningsgrenar disponeras för reseersättningar.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser angående höjd ersättning i vissa fall för resor i tjänsten med egen automobil samt angående ersättning av vissa kostnader för befattningshavare tillhörig automobil under tid då den till följd av krisförhållandena icke kunnat användas.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Birger Öhman.